

اخلاق در یادگیری و تولید محتوای الکترونیکی

۱- اولین مورد این هست که حق مالکیت معنوی تولید محتوای الکترونیکی، هم برای مؤلفان و هم برای حامیان مالی محفوظ باشد و طبق توافق هر دو طرف، می‌توان این حق مالکیت را به هر یک از مولفین و یا شخص ثالث به عنوان ناشر اختصاص داد.

در دهه‌های گذشته، یادگیری الکترونیکی، به یکی از روش‌های آموزشی محبوب تبدیل شده است. با افزایش استفاده از یادگیری الکترونیکی، دغدغه رعایت مسائل اخلاقی در آن، شدت گرفته است. چارچوب کلی اخلاقی مشتمل بر هشت کد اخلاق، برای تدریس و یادگیری در محیط‌های آنلاین معرفی شده است که عبارت است از: (۱) کمک به جامعه و بهزیستی انسان (۲) جلوگیری از صدمه به دیگران (۳) رعایت صداقت و اعتماد (۴) رعایت انصاف و عدم تبعیض (۵) رعایت حق مالکیت مانند حق چاپ و حق ثبت اختراع (۶) دادن اعتبار مناسب برای مالکیت معنوی (۷) احترام به حریم خصوصی دیگران و (۸) حفظ مسائل محرمانگی. خان (Khan) این تقسیم‌بندی را به گونه‌ای دیگر انجام داده است: (۱) در نظر گرفتن تأثیر اجتماعی و سیاسی آموزش آنلاین (۲) در نظر گرفتن تنوع فرهنگی بین دانشجویان (۳) جلوگیری از سوگیری در آموزش (۴) در نظر گرفتن تنوع جغرافیایی دانشجویان (۵) در نظر گرفتن تنوع یادگیرندگان (۶) در نظر گرفتن مسائل حقوقی (۷) در نظر گرفتن آداب معاشرت و (۸) در نظر گرفتن شکاف بین دانشجویانی که دسترسی کاملی به کامپیوتر و رایانه دارند با آنها که دسترسی ندارند.

• افرادی به عنوان مولف محتوای الکترونیکی شناخته می‌شوند که حداقل در یکی از مراحل اصلی تولید محتوا یعنی (۱) طراحی محتوای الکترونیکی (۲) تهیه و آموزش مطالب علمی، نقش اصلی دارند. یکی از این مولفین به عنوان مولف مسئول شناخته می‌شود.

• اختصاص غیرواقعی نام مولف (نویسنده) به شخص یا سازمانی که نقشی در آماده نمودن محتوا نداشته، کار درستی نیست.

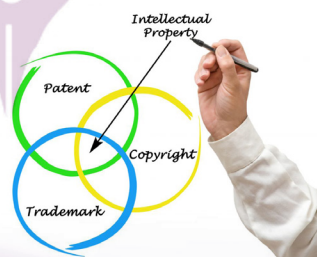
• مسئولیت رعایت حقوق مالکیت معنوی و اصول تعهد حرفه‌ای با مولفین محتوای الکترونیکی است.

• نویسنده مسئول برای اضافه کردن نام افراد به لیست مولفین محتوای الکترونیکی، باید به صورت کتبی تأیید آنان را بگیرد و حقوق مالکیت معنوی آنها را مطابق با میزان مشارکت آنها برآورده کند.

• چنانچه افرادی وجود دارند که به نوعی در مراحل تولید محتوای الکترونیکی همکاری داشته‌اند، اما همکاری آنها به حدی نبوده است که

در هر صورت یکی از مهمترین اجزای آموزش الکترونیکی، محتواهای الکترونیکی هستند. محتوای الکترونیکی یا E.content شامل کلیه مطالب آموزشی از جمله چندرسانه‌ای، گرافیک، متن، تصاویر، اسلایدها، انیمیشن‌ها، شبیه‌سازی‌ها، بازی‌ها، منابع و محتوای بایگانی شده است که پس از تعامل افراد به صورت الکترونیکی ایجاد می‌شود. یکی از مسائل در پیش رو در تولید محتوای الکترونیکی، در نظر گرفتن اصول اخلاقی و حرفه‌ای در تولید این محتواهاست. به همین جهت در این تک‌برگ آموزشی، کدهای اخلاقی مربوط به محتوای الکترونیکی بحث می‌شود.

توان از آنان به عنوان مولف یاد کرد، بهتر است مولف مسئول محتوا، از همه این افراد، فقط تشکر و قدردانی کند.

ACKNOWLEDGMENT

- هویت کامل مولفین شامل نام و نام خانوادگی، وابستگی سازمانی و تحصیلات آنها باید در محتوا ذکر شود.
- ۲- مسئولیت اصلی در مورد اصالت و به روز بودن مطالب آموزشی پیشنهادی در زمان تولید آنها بر عهده مولفین است و همچنین باید تاریخ تولید یا به روزرسانی محتوا در آن ذکر شود.

- ۳- کلیه تصاویر، نمودارها، فیلمها و مواردی از این قبیل که در محتوای الکترونیکی مورد استفاده قرار می گیرند باید توسط صاحب آن تأیید شده و به آن استناد داده شود. اگر که این تصاویر و نمودارها، نتیجه تجربیات و تحقیقات مولفین است، باید به صورت واضح این موضوع در متن اشاره شود و هر گونه ابهام در این زمینه هم باید اعلام شود.

- ۴- کلیه مولفین محتوای الکترونیکی باید مسئولیت کار خودشان را از نظر (۱) صحت مطالب درج شده در محتوا، (۲) تعهد به گایدلاینهای اخلاقی عمومی و خاص کشور و (۳) بیان هر گونه تعارض منافع در محتوا بر عهده بگیرند.

- وجود تعارض منافع به صورت بالقوه به عنوان مانع اخلاقی در نظر گرفته نمی شود، اما مولفین باید آن را به صورت شفاف بیان کنند.

- توافق بین مولف (مولفین) و حامی مالی نباید منجر به عدم اعلام هر گونه

تعارض منافع شود.

- ۵- رعایت اصول قانونی و اخلاقی مانند رعایت اصول اجتماعی و فرهنگی، عدم استفاده از هرگونه محتوای جعلی، دوری از توهین، حفظ اسرار افراد و حفظ حریم خصوصی اجباری است.
- ۶- استفاده از فیلمها و تصاویر افراد باید به گونه ای باشد که این افراد، شناخته نشوند. در عین حال، فقط پوشاندن چشم افراد هم مطلوب است. مگر اینکه رضایت آگاهانه از فرد گرفته شده باشد. در هر صورت، مولفین وظیفه دارند افراد را به خوبی آگاه کنند. ممکن است این آگاه سازی بر تصمیم آنها مبنی بر رضایت یا عدم رضایت برای گرفتن عکس یا فیلم تاثیر گذار باشد.

- رضایت آگاهانه باید بدون هیچ گونه اجبار، تهدید، تحریک و وسوسه انجام شود. در غیر این صورت، رضایت به دست آمده معتبر نخواهد بود.
- کسب رضایت از گروههای آسیب پذیر مانند سالمندان، زنان باردار، کودکان، معلولین ذهنی، مبتلایان به زوال عقل، بیماران روانی و سایر گروههای مستعد، منوط به رعایت گایدلاینهای اخلاقی عمومی و خاص در مطالعات علوم پزشکی ایران است.
- ۷- در تهیه محتوای الکترونیکی، پیروی از بقیه موارد ذکر شده در گایدلاینهای اخلاقی عمومی و خاص مصوب ملی الزامی است.

References:

1. Ethics In E-Learning. Toprak E, Ozkanal B, Aydin S, Kaya S. The Turkish Online Journal Of Educational Technology. 2010; 9 (2): 78-86
2. Devising ethical codes for e-contents in e-learning. Mohammadi A, Mojtahedzadeh R, Asadzandi S, Rashidi H. Devising ethical codes for e-contents in e-learning. Med J Islam Repub Iran. 2020; 34 (1) :91-94

نایب

صاحب امتیاز: دانشگاه علوم پزشکی بیرجند
مدیر مسئول: آقای دکتر محمد دهقانی فیروز آبادی
سردبیر: آقای دکتر فرشید عابدی
مدیر اجرایی: واحد کتاب و مجله (EDC)
نویسنده این شماره: دکتر آفاق زارعی